SÁMEDIGGI
SÄMITIGGE
SÄÄ'MTE'ĞĞ
SAAMELAISKÄRÄJÄT

Saamelaiskäräjien lausunto perustuslakivaliokunnalle näyttökynnyksestä kielikriteerin osalta

www.samediggi.fi

Saamen kielen merkityksestä

- Saamelaisen alkuperäiskansan omaleimaisuus on historiallisesti perustunut ja perustuu edelleen saamen kieleen - kielet kantavat saamelaista kulttuuria, perinteistä tietoa ja maailmankuvaa
- Kielten käyttö perinteisissä elinkeinoissa ja muussa saamelaisten yhteisöllisessä elämässä on yhä tärkein saamelaista identiteettiä ylläpitävä ja siirtävä perusta
    - Kielten kautta saamelaiset tunnistavat yhteisönsä jäsenet ja yhteisön rajat suhteessa valtaväestöön
- Saamen kielten keskeinen asema saamelaisten alkuperäiskansaidentiteetin perustana ilmenee myös perustuslain 17.3 §:ssä ja 121.4 §:ssä, joissa on molemmissa huomioitu kieli saamelaisten alkuperäiskansa-aseman, kulttuurin ja itsehallinnon perustana
- Saamen kieli on aina ollut ensisijainen kriteeri ja pääkriteeri äänioikeudelle Saamelaiskäräjien vaaleissa

Alkuperäiskansan oikeus määrätä jäsenyydestään tapojensa ja perinteidensä mukaisesti

- YK:n alkuperäiskansajulistuksen 33 artiklan mukaan alkuperäiskansoilla on oikeus määrätä omasta jäsenyydestään tapojensa ja perinteidensä mukaisesti. Myös julistuksen 9 ja 40 artiklat korostavat perinteiden, tapojen merkistä
    - Ihmisoikeuskomitean ratkaisu Roy v. Australia 2019: alleviivattu välttämättömyyttä oikeudellisissa prosesseissa huomioida alkuperäiskansan tavat, perinteet ja oikeusjärjestelmät
- Saamelaisilla on alkuperäiskansana oikeus määrätä jäsenyydestään tapojensa ja perinteidensä mukaisesti

Vaalilautakunta

- Perustuslaissa saamelaisille turvattujen oikeuksien ja saamelaiskäräjälain nojalla Saamelaiskäräjät asettaa vaalilautakunnan toimeenpanemaan Saamelaiskäräjien vaalit
  - Tässä ominaisuudessa vaalilautakunta myös tutkii, täyttääkö äänioikeutta hakeva henkilö lain 3 §:ssä määrätyt kriteerit
- Uudessa laissa ehdotettu vaalilautakunnan kokoonpanon laajentamista entistä kattavamman asiantuntemuksen varmistamiseksi (pj + 6 jäsentä ja kaikille henk.koht. varajäsenet)
- Vaalilautakunnassa tulee olla Suomessa elävien saamen kielten asiantuntemus
- Vaalilautakunnassa tulee olla jäsen ja varajäsen Inarin, Utsjoen ja Enontekiön kunnista sekä Sodankylän kunnan Lapin paliskunnan alueelta (saamelaisten kotiseutualueelta)
- Vaalilautakunnan tulee edistaa mahdollisimman kattavasti saamelaisyhteisön ja –kulttuurin moninaisuutta

Vaalilautakunta ja näytön arviointi

- Vaalilautakuna on asiantuntemuksensa perusteella parhaassa asemassa arviomaan sille esitetyn näytön henkilön ensiksi opitusta kielestä
  - Lautakunnalla on paikallista asiantuntemusta saamelaisten historiasta ja kulttuurista saamelaisten kotiseutualueen eri puolilta
  - Ehdotettu 7-jäseninen lautakunta varajäsenineen on laaja tietopankki saamelaisuudesta ja se pystyy yhteisöjensä ja sukuverkostojensa kautta perinteistä tietotaitoa hyödyntäen kattavasti ja kokonaisvaltaisesti arvioimaan näyttöä henkilön kielitaidosta
- Näytön arvioimisen osalta viitataan OK 17 luvun 1 §: asianosaisella oikeus esittää haluamansa näyttö tuomioistuimelle ja se arvioi perusteellisesti ja tasapuolisesti todisteiden ja muiden seikkojen näyttöarvon vapaalla todistusharkinnalla
  - Samoin Saamelaiskäräjien vaaliluetteloon hakeva voi esittää lautakunnalle haluamansa näytön ja vaalilautakunta arvioi todisteiden ja muiden seikkojen näyttöarvon vapaalla todistusharkinnalla

Lopuksi

- Vaalilautakunnan asiantuntemus saamelaisten historiasta, kulttuurista, kielistä ja sukuyhteisöistä on näytön arvioimisen kannalta keskeisintä
- Tehtäväänsä varten kootulla vahvan saamelaisasiantuntemuksen omaavalla lautakunnalla on parhaimmat edellytykset arvioida kielitaidosta esitettyjä todisteita ensimmäisenä asteena
- Esityksen myötä vahvistettaisiin myös muutoksenhakuvaiheen tietopohjaa perustamalla riippumaton muutoksenhakulautakunta, kuitenkin säilyttäen myös korkeimman hallinto-oikeuden viimekätinen toimivalta valituslupamenettelyn kautta ohjata lain soveltamista
- Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan ei ole asianmukaista, oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 1 § ja tuomioistuinten riippumattomuus huomioon ottaen, pyrkiä saamelaiskäräjälain säännöksin sääntelemään näyttökysymyksiä kuten esimerkiksi näyttökynnystä

SÁMEDIGGI
SÄMITIGGE
SÄÄ'MTE'ĞĞ
SAAMELAISKÄRÄJÄT

Spä'sseb!
Takkâ!
Giitu!
Kiitos!

Twitter @Saamelaiskaraja | Instagram @samiparliament_fi
Facebook @Saamelaiskarajat | Flickr Saamelaiskäräjät

www.samediggi.fi